

др Војислав Сокал,
самостални саветник ЗОИЛ „Дунав” у пензији

УДРУЖИВАЊЕ ОСИГУРАВАЈУЋИХ ОРГАНИЗАЦИЈА И ПРАВНИ ПОЛОЖАЈ ЊИХОВОГ УДРУЖЕЊА

І. УВОДНЕ НАПОМЕНЕ

Устав СФРЈ (чл. 42. и 43) први пут садржи начела за организовање и функционисање система осигурања имовине и лица. На тај начин осигурање имовине и лица постаје уставна категорија и следствено томе добија посебно место и положај. Ово је разумљиво када се зна од каквог је значаја за друштво економска заштита имовине и лица од ризика тј. оштећења или уништења којима су свакодневно изложени. Међутим, новина је да осигурање постаје функција удруженог рада у репродуктивном процесу. Отуда право организација удруженог рада, самоуправних интересних заједница, друштвено-политичких заједница и других друштвено-правних лица да могу самоуправним споразумом да оснују заједницу осигурања имовине и лица од истоврсних, односно сродних врста ризика, или од више различитих врста ризика, и у њој заједно са другим лицима по начелима узајамности и солидарности удруживати средства ради осигурања имовине и лица и ради отклањања или смањења неповољних дејстава узрока који могу изазвати штете. Устав утврђује као обавезу да у заједници осигурања осигураници који удружују средства ради осигурања од истоврсних или сродних врста ризика, односно штета, образују посебне заједнице ризика и удружују средства у посебне фондове осигурања за те штете.

За друштвено-правна лица која удружују средства у заједницу осигурања, односно заједницу ризика, предвиђено је право да управљају пословањем тим заједницама, што се уређује самоуправним споразумом о оснивању заједнице, њеним Статутом или другим самоуправним актима или законом. У управљању заједницом осигурања, односно заједницом ризика, учествују према Уставу и грађани и грађанско-правна лица — осигураници и остварују у њима друга права у складу са Статутом заједнице осигурања, односно заједнице ризика, и законом.

Федерација је надлежна према чл. 281, ст. 1, тач. 5. Устава СФРЈ да законом уређује основе система осигурања имовине и лица, па је такав Савезни закон усвојен 28. V 1976. године („Сл. лист СФРЈ”, 24/76).

Треба имати у виду, пошто су Савезним законом утврђене само основне система осигурања имовине и лица, да је њихова даља разрада препуштена републичким и покрајинским законима (1).

Међутим, за ово излагање је од нарочитог значаја Закон о основама система осигурања имовине и лица, који у посебном одељку, под насловом „Удруживање заједница осигурања и заједница реосигурања“, у једном једином члану — чл. 43 (са три става) прилично исцрпно регулише удруживање заједница осигурања и заједница реосигурања. То удруживање остављено је само као могућност, значи факултативно; као облик удруживања предвиђено је „удружење“ које се може основати самоуправним споразумом заједница осигурања и заједница реосигурања. Законом је предвиђено у ком циљу се врши удруживање, које послове обавља удружење, те да се самоуправним споразумом о оснивању удружења уређује начин вршења како набројаних тако и других послова од заједничког интереса, права и обавезе чланова удружења, управљање удружењем и друга питања од заједничког интереса.

II. СТАТУС УДРУЖЕЊА — АКТУЕЛАН ПРОБЛЕМ

Удружење осигуравајућих организација Југославије основано је још уговором 9. II 1968. који је регистрован код Окружног привредног суда у Београду (Фи бр. 142/68, 1019/73; 3913/73 и 3488/74) тако да постоји већ 19 година. Његова организација и пословање усаглашени су са одредбама Закона о основама система осигурања имовине и лица (чл. 43) и с одредбама Закона о удруженом раду (чл. 586, ст. 2) Самоуправним споразумом о конституисању Удружења који је усвојен и потписан 19. V 1977. год. Дана 22. XII 1982. Скупштина Удружења је усвојила предлог за измене и допуне поменутог Самоуправног споразума које су уследиле ради усаглашавања са Законом о удруживању организација удруженог рада у општа удружења и Привредну комору Југославије („Сл. лист СФРЈ“, 54/76). Извршни одбор Скупштине Удружења утврдио је пречишћени текст (2) Самоуправног споразума са којим је усаглашен и статут Удружења осигуравајућих организација Југославије, јануара 1984. године.

Потписници Споразума су осам заједница осигурања имовине и лица, четири заједнице реосигурања и Југословенска банка за међународну економску сарадњу (3).

Удружење има статус општег удружења и као такво удружује се у Привредну комору Југославије, што је изричито наглашено у Самоуправном споразуму (чл. 4, ст. 1) (4). Оно има својство правног лица и упису-

(1) Закон о систему осигурања имовине и лица („Сл. гласник СР Србије“, 21/77; измене и допуне „Сл. гласник СРС“, 12/84). Закон о осигурању имовине и лица („Сл. лист САП Војводине“, 24/77). Закон о систему осигурања имовине и лица („Сл. лист САП Косово“, 25/77). Закон о осигурању имовине и лица („Сл. лист СР БИХ“, 21/77). Закон о систему осигурања имовине и лица („Сл. лист СР ЦГ“, 37/77, исправка 6/78). Закон о осигурању имовине и особа („Народне новине СРХ“, 53/77). Закон о осигурању имоти и лица („Сл. весник на СРМ“, 36/77). СР Словенија није донела закон.

(2) Према чл. 1. Статута Удружења.

(3) Чланови Удружења су заједнице осигурања: „Дунав“, СОУР „Војводина“, „Косова“, „Македонија“, „Србија“, „Триглав“, „Сарајево“, „Ловћен“; заједнице реосигурања: „Славија Лојд“, „Сава“, „Дунав Ре“ и „Босна Ре“, и Југословенска банка за међународну економску сарадњу.

(4) Удруживање се врши ради заједничког рада и пословања: усклађивања посебних, заједничких и општих интереса; покретања иницијативе за доношење закона и утврђивања економске политике за закључивање самоуправних споразума и друштвених договора; пружања помоћи при утврђивању развојне политике и припремању планова; договарања о самоуправном уређивању друштвено-економских односа као и ради разматрања других питања од заједничког интереса.

је се у регистар Окружног привредног суда у Београду и у регистар Привредне коморе Југославије (чл. 5).

Правни положај Удружења осигуравајућих организација Југославије је и данас још опредељен Самоуправним споразумом из децембра 1982, иако је Закон о удруживању организација удруженог рада у општа удружења и Привредну комору Југославије престао да важи 3. V 1986, тј. даном ступања на снагу новог Закона о удруживању у Привредну комору Југославије („Сл. лист СФРЈ”, 23/86 од 25. IV 1986 — чл. 62. и 64). Насталим променама и прописима о удруживању битно је измењен и правни основ удруживања осигуравајућих организација, тако да садашњи статус и положај Удружења више не могу проистицати из постојећег самоуправног споразума. Отуда је статус Удружења сада отворено питање.

Његова актуелност појачана је и недореченошћу ранијег Закона о удруживању организација удруженог рада у општа удружења и Привредну комору Југославије у односу на осигуравајуће организације, а поготову зато што нови Закон о удруживању у Привредну комору Југославије има још и већих празнина, тако да је, у ствари, запоставио удруживање осигуравајућих организација Југославије.

Ранији Закон прописивао је „У Комору се удружују . . . и заједнице осигурања имовине и лица преко . . . Удружења заједница осигурања имовине и лица Југославије” (чл. 1, ст. 2) и одређивао да „и Удружење банака Југославије, задружни савез Југославије и заједнице из ст. 1. овог члана (тј. ЗЈЖ ЗЈПТТ и ЗЈЕ) имају положај општег удружења” (чл. 2, ст. 2). Према овоме, пропис се односи само на заједнице осигурања имовине и лица, а не и на заједнице реосигурања; затим не постоји Удружење заједница осигурања имовине и лица Југославије, већ Удружење осигуравајућих организација Југославије које је у време доношења тога Закона већ више година постојало; и најзад, чак ни том Удружењу, како произлази, није признат статус општег удружења, како је то изричито наведено, нпр., за Удружење банака Југославије. И поред тога, у Самоуправном споразуму о оснивању Удружења осигуравајућих организација Југославије истиче се да се чланови преко Удружења удружују у Привредну комору Југославије и да оно има положај општег удружења (чл. 4. Самоуправног споразума).

Нови Закон као да још више занемарује осигуравајуће организације. Он предвиђа да се у Комору удружују и заједнице осигурања имовине и лица (чл. 1, ст. 4) и то непосредно, а опет не помиње заједнице реосигурања. Дакле, удруживање се више не врши преко Удружења (заједница осигурања имовине и лица Југославије — како је стајало у претходном закону). Образовање Удружења постављено је на сасвим другу основу, тако да се чланице Коморе, развојно и пословно повезане, организују у удружење у оквиру Коморе, као облик њиховог заједничког рада и одлучивања у Комори — чл. 31, ст. 1. Закона, а према чл. 31, ст. 3. Закона „Скупштина Коморе у складу са Статутом Коморе, утврђује која се удружења организују у Комори”. Наместо ранијих општих удружења, настају ова удружења која се организују у Комори и која немају својство правног лица. Ранија општа удружења у Комори престају да раде по истеку шест месеци од дана ступања на снагу Закона, што значи 3. XI

1986 (чл. 57, ст. 2. и чл. 58, ст. 1), па би то имало да се односи и на Удружење осигуравајућих организација Југославије.

Скупштина Привредне коморе Југославије донела је Статут 11. VII 1986. у коме је одређено да се у Комору „удружују и удружене банке, заједнице осигурања имовине и лица . . .” а организације удруженог рада које су на основу Савезног закона удружене у ЗЈЖ, ЗЈПТТ и ЗЈЕ удружују се у Комору преко тих заједница (чл. 7. и 8); тела, односно други облици рада и одлучивања у Комори су: удружења, као основни облик организовања, заједничког рада и одлучивања чланица у Комори развојно и пословно повезаних по гранско-репродукционим токовима и везама (чл. 71); о броју и саставу удружења одлучује Скупштина Коморе на основу претходно прибављеног мишљења заинтересованих организација удруженог рада — чланица Коморе (чл. 76. и 94); Комора организује договарање и споразумевање свих чланица у удружењу, секцији, одборима и другим облицима рада и одлучивања у Комори (чл. 17); делегате у Скупштину Коморе бирају чланице Коморе организоване у удружењу (чл. 66); Скупштина удружења је орган преко кога чланице Коморе остварују задатке Коморе у удружењу (чл. 103); Скупштина Коморе именује секретара удружења чл. 152).

У материјалу „Организација Привредне коморе Југославије” — органи и тела Коморе и други облици рада и одлучивања у Комори (5) нема помена о заједницама осигурања имовине и лица (односно о постојећем УООЈ), а наводи се да би „заједнице које имају статус удружења требало и даље да задрже такав статус и да учествују у раду ПКЈ кроз њену Скупштину, ако већ нису интегрални део коморског механизма” стр. 57/58).

Као што се види, произлази да се заједнице осигурања имовине и лица непосредно удружују у Комору, док неко даље формирање асоцијације заједница осигурања није предвиђено, па би то значило да оне остају усамљене чланице. У погледу примене Закона о удруживању у Привредну комору Југославије на заједнице осигурања, а и на заједнице реосигурања, поставља се више питања. Утисак је да приликом доношења тога Закона није била сагледана проблематика која се тиче осигурања. Између осталог, и постојеће Удружење осигуравајућих организација Југославије остало је по страни тј. није инкорпорисано у Привредну комору Југославије, што је свакако недостатак а поред тога Удружење губи досадашњи статус општег удружења. У светлу ових околности, посебно чињеницом да се новим законским прописима угасио досадашњи правни основ обавезног удруживања у Привредну комору Југославије, намеће се за Удружење осигуравајућих организација Југославије питање статуса и његовог преображаја у духу најновијих прописа, односно сагласно његовој улози и функцији. Стога ће сугестије у том правцу бити изнете у виду закључака, пошто се учини осврт на функционисање Удружења осигуравајућих организација Југославије и то, разуме се, на темељу Самоуправног споразума из децембра 1982. и Статута из јануара 1984, тј. данас постојећих аката.

(5) Радни текст који је сачињен у Институту за економику индустрије, Београд, септембар 1986.

III. САДАШЊИ ОБЛИК УДРУЖИВАЊА ОСИГУРАВАЈУЋИХ ОРГАНИЗАЦИЈА

Удружење је основано ради вршења послова од заједничког интереса, послова предвиђених међународним споразумима о осигурању корисника, односно сопственика моторних возила, унапређивања рада и пословања, усклађивања посебних са заједничким интересима, представљања југословенског осигурања у међународним организацијама, прикупљања и обраде статистичких података осигурања од заједничког и ширег друштвеног интереса, развијања различитих облика пословно-техничке сарадње и решавања других питања од заједничког интереса (чл. 1. Самоуправног споразума).

Побројани послови у свему одговарају пословима који су предвиђени чл. 43, ст. 1. и 2. Закона о основама система осигурања имовине и лица.

Задатке Удружења остварују чланови преко својих делегата у органима и телима и другим трајним или повременим облицима међусобног повезивања у Удружењу, као и кроз заједничке органе и тела у Комори (чл. 4, стр. 2. Самоуправног споразума).

Највиши орган управљања је скупштина Удружења коју сачињавају делегације чланова удружења од по три делегата. Мандат делегације траје четири године. Свака делегација има један глас. Скупштина има председника и потпредседника, њихов мандат траје годину дана.

Извршни орган Скупштине Удружења је извршни одбор у коме је сваки члан Удружења заступљен са по једним представником, чији мандат траје четири године. Извршни одбор има председника и потпредседника које бира из својих редова Извршни одбор. Њихов мандат траје једну годину, с тим што једно лице не може више од два пута узастопно да буде бирано на ову функцију.

Удружење има генералног секретара као инокосног пословодног органа, који заступа и представља Удружење. Генералног секретара именује Скупштина Удружења за период од четири године. Генерални секретар организује рад у Удружењу, извршава одлуке и закључке скупштине, Извршног одбора Скупштине Удружења и одбора скупштине Удружења (чл. 27. Самоуправног споразума).

За обављање стручно-административних послова од заједничког интереса, помоћних и њима сличних послова који произлазе из делатности Удружења, образује се радна заједница. Односи између Удружења и радне заједнице Удружења у вези са радом и пословањем Удружења и њихова међусобна права и обавезе регулишу се посебним самоуправним споразумом.

У обављању послова који су му поверени, Удружење иступа према трећим лицима у своје име а за рачун чланова. Оно може иступати у име и за рачун одређеног члана на основу посебног писменог овлашћења тога члана.

Одредбом Самоуправног споразума одређено је по којим питањима се зависно од њиховог значаја закључци и одлуке Скупштине доносе једногласно, изјашњавањем свих делегација чланова; по којима двотрећинском већином гласова свих делегација а по којим простом већином гласова свих делегација.

Финансирање Удружења врши се из доприноса чланова Удружења и прихода остварених у Бироу за пружене услуге иностраним осигуравајућим организацијама у вези са ликвидацијом штета по основу међународне зелене и плаве карте осигурања, као и осталих прихода. Стопу доприноса утврђује сваке године Скупштина Удружења, а основицу за обрачун доприноса чини наплаћена бруто премија осигурања и реосигурања.

IV. О НОРМАТИВНОМ РЕГУЛИСАЊУ НЕКИХ ПИТАЊА

1. Чињеница да у Југославији има осам осигуравајућих и четири (заправо пет, узев у обзир СОУР „Војводина“) реосигуравајућих организација указује на њихову расцепканост, на испарцелисаност по републикама и покрајинама. У основи, само осигурање заснива се на идеји удруживања, узajамности и солидарности, што већ само по себи тражи изравнавање ризика (у времену) и на што већем простору, тако да осигурање не може дејствовати у уским затвореним границама. Питање је да ли и читава наша земља представља довољну заједницу ризика за успешно функционисање осигурања и за постизавање оптималних резултата у тој области.

Потребу економског повезивања у циљу расподеле ризика осигуравачи могу задовољити саосигурањем и реосигурањем. Независно од тога, иако је удруживање осигуравајућих организација добровољно (чл. 43. Закона о основама система осигурања имовине и лица), оне су, укључив и Југословенску банку за међународну економску сарадњу, основале Удружење и створиле асоцијацију југословенског карактера. То су учиниле увиђајући преку потребу за Удружењем, ради вршења послова од заједничког интереса.

Удружење постоји већ 19 година, што сведочи да је оно и поред свих тешкоћа и недостатака деловало на обједињавању заједничких интереса заједница осигурања и заједница реосигурања као носилаца делатности осигурања, односно реосигурања, да је у могућим границама радило на унапређењу у развоју југословенског осигурања и сарађивало са савезним органима у чију надлежност спада основна законска регулатива у области осигурања имовине и лица. На тај начин су осигуравајуће организације путем свог Удружења оствариле одређени степен интегритетности и тиме ублажиле последице њихове организационе разбијености. Ствар је оцене да ли је то постигнуто у задовољавајућој мери, као и да ли у том правцу ради ширих друштвено-економских интереса читаве земље треба постићи више и који су путеви за то.

2. С обзиром на његову друштвено-економску важност и значај за привредни живот земље у целини, осигурање кроз законска решења није адекватно регулисано. С друге стране, обим и специфичности друштвених средстава која се кумулирају за ову функцију представљају важан економски чинилац за чије токове мора да буде заинтересована и шира друштвена заједница. Ако се само те компоненте узму у обзир, тада је основано запитати се није ли и осигурање као делатност, односно његова организација, испунила услове да се сврста у велике системе попут електропривреде, поште, железнице, банке, тј. да организација осигурања има посебан третман који ће водити рачуна о његовим специфично-

стима. У склопу тога, у најмању руку намеће се питање — о коме ће се још говорити — није ли било оправдано да се предвиди обавезно, а не факултативно, удруживање осигуравајућих организација.

3. Основи система осигурања имовине и лица су Уставом СФРЈ и Савезним законом постављени према јединственој концепцији, али је питање да ли се та јединственост сачувала у пракси или су даља законска и самоуправна решења одступала од јединствене концепције. У даљу разраду система укључено је седам републичких и покрајинских закона (осим СР Словеније), 12 самоуправних споразума о оснивању заједница осигурања, односно заједница реосигурања (којима се уређују битна питања из живота и рада — чл. 10. Закона о основама система осигурања имовине и лица) и исто толико статута; најмање троструки број самоуправних споразума о оснивању и статута посебних заједница ризика (зависно од њиховог броја), при чему се занемарују нормативна акта нижих облика удруживања и организовања, тј. пословних јединица.

Извесно је да је у тако обимном нормативном регулисању системских питања дошло до одступања од савезних прописа, па и до несклада самоуправних аката са републичким прописима. За сређивање тих односа у осигурању биће потребно да се испитају самоуправна акта са становишта њиховог склада са републичком, односно савезном регулативом. Ако се том приликом оцени оправданим, извршити нужне измене у законским прописима, али раскорак у том погледу мора се свакако отклонити.

Овај проблем се овде помиње само зато што се у њему види један од узрока што улога Удружења не долази до већег изражаја, што не може ефикасније да удовољи својим функцијама. Неуједначена решења код заједница осигурања по неким основним питањима онемогућују или успоравају постизање јединственог договора или, пак, доводе до тога да се такви договори у пракси не поштују.

4. Скупштину Удружења сачињавају делегације од по три делегата из заједница осигурања, односно заједница реосигурања. Редовно су по два делегата из реда осигураника (Скупштине као самоуправног тела заједнице), а трећи је по правилу генерални директор (председник пословног одбора заједнице), који је, иначе, по положају члан Скупштине заједнице, односно заједнице реосигурања. У Извршном одбору Скупштине Удружења, који бира Скупштина Удружења, сваки члан Удружења заступају је са по једним представником (чл. 18, ст. 1. под 9 ц. и чл. 22. Самоуправног споразума, односно чл. 30. под 9 б и чл. 36 Статута). Устаљена је пракса да Извршни одбор сачињавају генерални директори (пословодни органи) осигуравајућих организација. Ту је прекинут принцип делегатског заступања, тако да се као извршни орган Скупштине појављује скуп генералних директора (пословодних органа) што није у складу са самоуправним механизмом. Без даљег, генерални би директори морали да имају своје место у структури управљања Удружењем, али они би требало да сачињавају посебно тело саветодавног карактера (стручни одбор, координациони одбор) мимо Извршног одбора Скупштине. Овако се појављују у двојној улози: као изабрани представници — делегати својих заједница, и као генерални директори, па уколико таква конструкција може да опстане — питање је којој дати предност, имајући у виду да је њихов утицај иначе одлучујући.

5. Према Самоуправном споразуму (чл. 18, ст. 1. под 10 ц. и чл. 18, ст. 2) Скупштина Удружења именује чланове радних тела Скупштине, односно може по појединим питањима за обављање одређених послова, према потреби, образовати радна тела из реда осигураника. Пре неколико година таква радна тела су и постојала (шест одбора осигураника), али је од тада та пракса престала, вероватно зато што се показало да немају садржину рада, заправо да нису довољно оспособљена ни компетентна да представљају осигуранике (самоуправне органе) и да буду неопходна карика у процесу стварног одлучивања. Насупрот томе, постоје комисије и радне групе које образује Извршни одбор из реда стручних радника радних заједница појединих заједница осигурања и заједница реосигурања (Самоуправни споразум чл. 23, ст. 1, тач. 6) и поверава им одговарајуће стручне послове, за њима постоји стална потреба и оне имају план рада. Заправо, поменуће комисије су главни носиоци послова Удружења, у њима се разматрају текућа питања, размењују мишљења и постиже сагласност о одређеним питањима, припрема материјал, од њих потичу напрати одлука и предлози за Извршни одбор. То су комисије Извршног одбора Скупштине Удружења, а у Извршном одбору се налазе практично сви генерални директори (што се из Самоуправног споразума не види) тако да по предлозима стручних радника осигуравајућих организација решавају у ствари пословодни органи тих организација. Ту не долази до изражаја самоуправљање од стране осигураника, који су тек у Скупштини Удружења заступљени путем делегација од по два делегата, јер је трећи пословодни орган, који иступа и у Извршном одбору а и у саставу делегације у Скупштини. Скупштина делегатски образована према оваквој структури, доноси закључке и одлуке на предлог Извршног одбора.

При томе, једногласно изјашњавањем свих делегација (свака делегација има само један глас) одлучује се о значајним питањима која се непосредно тичу Удружења (6). У погледу самоуправних споразума које у оквиру Удружења међусобно закључују чланови Удружења, као и нарочито у погледу јединствених пословних аката (7) за које су, иначе, надлежне заједнице осигурања, Скупштина Удружења једногласно изјашњавањем свих делегација само утврђује предлоге, које касније, пошто буду донети у свакој заједници осигурања, проглашава усвојеним (чл. 18, ст. 1, тач. 3, 4, 5. у вези са чл. 19. под А).

Треба одмах напоменути да до доношења пословних аката у заједницама осигурања по којима је Скупштина Удружења утврдила предлоге пробе најмање неколико месеци, јер се најчешће поступак у заједницама осигурања спроводи на једнак начин као да се ради о пословним актима која се изворно припремају у заједници осигурања (обавља се најпре стручна расправа у радним заједницама, затим јавна расправа у

(6) То су: Статут, Функционисање Удружења као југословенског бироа у систему зелене и плаве карте осигурања; уклањање Удружења у међународне организације и асоцијације; завршни рачун и извештај о пословању Удружења; финансијски план и утврђивање стопе доприноса за Удружење; именовање инокосног пословног органа Удружења — чл. 18, ст. 1, тач. 8 под а) б) ц) е) ф) и тач. 10. под а) и чл. 19. под А) Самоуправног споразума.

(7) То су, према чл. 18, ст. 1, тач. 4. Самоуправног споразума:

- јединствени услови осигурања, јединствене техничке основе, јединствене тарифе премја и јединствени фактори подосигурања;
- јединствена мерила за разврставање подручја Југославије у грађобитне разреде;
- јединствен распоред подручја Југославије у класе заштитних мера (разреде опасности).

делегатским телима осигураника) по обично доста сложеној и дуготрајној процедури условљеној и тиме који се све самоуправни органи изјашњавају и најзад, зависно од унутарњег самоуправног уређења сваке заједнице, да ли је за доношење тих аката надлежна Скупштина посебне заједнице ризика или Скупштине заједнице осигурања, или их доноси прва уз сагласност друге. Ова процедура је у свакој заједници осигурања различита. Пошто све заједнице осигурања донесу пословна акта (и то у идентичном тексту) чије је предлоге утврдила Скупштина Удружења, Скупштина Удружења проглашава их усвојеним (и одређује почетак њихове примене).

Наведени састав органа управљања Удружења, уз ограничену надлежност Скупштине Удружења када се ради о јединственим пословним актима за све заједнице осигурања, намеће питање да ли управљање у Удружењу треба уопште да буде засновано на делегатском принципу, који заправо то и није и није до краја остварен. Према садашњем стању ствари, очевидно је да одлучујући утицај имају пословодни органи заједница осигурања осигуравајућих организација. Тај утицај се не доводи у питање, али делегати самоуправних органа осигуравајућих организација фактички не долазе до изражаја. Њихова би улога била потпунија, ако би делегације могле бити овлашћене под условом једногласности на доношење јединствених услова и тарифа и других пословних аката која би обавезивала заједнице осигурања. Али је питање да ли самоуправни орган иначе надлежан за доношење услова и тарифа у заједници осигурања може такво овлашћење дати својој делегацији (ако је то Скупштина заједнице осигурања) односно делегацији Скупштине заједнице осигурања ако је надлежан орган Скупштина посебне заједнице ризика. Дакле, ако је право доношења услова и тарифа које је, иначе, везано за одређену скупштину у заједници осигурања преносиво. У том случају би делегације са таквим овлашћењем у Скупштини Удружења могле доносити ова пословна акта.

Како изгледа да такво решење не долази у обзир, тада би неминовно требало предвидети да орган надлежан за улове и тарифе у заједници осигурања по скраћеном поступку и непосредно (не по процесу који тече од почетка, јер су текстови већ у облику утврђених предлога) доноси јединствене услове и тарифе који су у органима Удружења уз учешће делегата и дотичне заједнице осигурања стигли у фазу доношења, тј. усвајања. У том смислу би требало за јединствене услове и тарифе (и друга пословна акта) које се усвајају на јутословенском нивоу путем Удружења предвидети посебан поступак у самоуправним актима заједница осигурања, различит и упрошћенији од поступка доношења услова и тарифа заједнице осигурања. То би знатно скратило и убрзало доношење — усвајање јединствених пословних аката, а у суштини се не би ништа изгубило, јер су ти утврђени предлози већ резултат рада обично најстручнијих радника из заједница осигурања (тачније из радне заједнице заједница осигурања), о којим материјалима су се изјаснили пословодни органи заједница осигурања заступљени у Извршном одбору па их је и Скупштина Удружења једногласно прихватила као предлоге. Остаје само формалан моменат да та акта донесе орган надлежан у заједници осигурања или Скупштина Удружења. Разуме се да се потребне консултације, прибављање мишљења, упознавање са предложеним

решењима могу спровести још у фази припрема у одговарајућој комисији, тиме што би се у ту сврху могло обратити заједници осигурања (самоуправним органима), односно радној заједници (стручном апарату).

6. Запажа се да се у нормативним актима Удружења заједнице осигурања и заједнице реосигурања једнако третирају, тако да у доношењу јединствених пословних аката за заједнице осигурања равноправно учествују заједнице реосигурања, тј. и њихове делегације морају једногласно да се изјасне, а уздржавање или негативно изјашњавање довело би до тога да Скупштина Удружења дотични предлог не би могла да утврди, мада заједнице реосигурања немају непосредни интерес за тај акт. И обрнуто, има извесних својеврсних интереса реосигуравача по којима одлука не би требало да зависи од става делегација заједница осигурања. Но, шире посматрано, питање је целисходности да зависно од предмета одлучивања одвојено заседају делегације заједнице осигурања а одвојено делегације заједница реосигурања. У досадашњој пракси, колико је познато, овде није било проблема.

7. Главној функцији Удружења, због које би Удружење или одговарајуће тело морало да постоји и ако никаквих других функција не би имало, није дат довољан јавно-правни значај у Самоуправном споразуму о оснивању Удружења нити у Статуту. Реч је о функционисању Удружења као Југословенског бироа у систему зелене и плаве карте осигурања. На основу нормативног акта се стиче утисак као да се ради о секундарном, пратећем послу. Значај ове функције изискује да она буде потпуније објашњена, што ћемо посебно и учинити.

В. НЕКЕ ВАЖНИЈЕ ФУНКЦИЈЕ УДРУЖЕЊА

Место и улогу Удружења у југословенском систему осигурања треба ценити према функцијама које би требало да има, па се међу њима издваја неколико важнијих.

1. Унапређење и развој осигурања према чл. 1. и 3. Самоуправног споразума представљају један од главних задатака на коме су се чланови Удружења сагласили да раде. Подразумевајући под тим у основи истраживачки рад, којим се тежи постизању савремених достигнућа и новина у осигурању, може се констатовати да на том пољу нису остварени виднији резултати. Осећа се потреба за интензивнијим радом на унапређењу и развоју осигурања, да би осигурање могло да удовољи захтевима привреде и удруженог рада у складу са новим техничким и технолошким процесима са потпунијим покрићем од ризика којима су изложени. У том погледу, без сумње наша проучавати инострана искуства и праксу, и прилагођавати их условима нашег социјалистичког самоуправног друштва. Ради се о понашању људи према „ризику“ као и о понашању самог „ризика“.

Временом, а у данашње време и у краћим етапама, наступа промена ризика или потреба за увођењем новог ризика, односно за проширењем осигурања на нове ризике, па и за увођење нових врста осигурања имовине и лица. Тај стваралачки посао обавља се по нужди, најчешће када је потреба за овом променом увелико већ испољена у пракси. Тако се, примера ради, могу навести заостајања у тзв. техничким транама

осигурања (лом машина, објеката у изградњи и објеката у монтажи, нарочито у иностранству) и потреба за разним савременим видовима осигурања од одговорности (за производе са недостацима — извоз у многе земље је условљен таквим осигурањем; због загађивања животне средине; путничких агенција; ловне привреде; пројектантских организација; извођача грађевинских и монтажних радова; електропривреде). Осигурање Зимске олимпијаде у Сарајеву 1984. морало је уз ванредне напоре да буде регулисано. Најновији пример је да је у СР Хрватској Законом о изменама и допунама закона о изградњи објеката („Народне новине”, бр. 47/86 од 7. XII 1986) прописана дужност пројектних организација да за штете на објекту које могу настати као последица неисправне техничке документације закључе уговор о осигурању са заједницом осигурања имовине и особа, с тим да ће се уговор о пројектовању сматрати ништавим ако у року од 15 дана након закључивања уговора о пројектовању не предочи инвеститору полису осигурања, а претходно приликом закључивања уговора лист покрића (8). Овај пример затекао је заједнице осигурања неспремним, јер услови и тарифа за такво осигурање нису постојали.

На унапређењу и развоју осигурања у овом смислу, а набројаним задацима се овај рад не исцрпљује (9), потребно је константно радити према одређеном програму. Удружење би требало да буде организатор тога рада, у договору с осигуравајућим организацијама да изнађе најбоља решења, јер би за то требало ангажовати посебне стручне тимове, укључујући и стручну сарадњу научних института и организација. Разуме се да у овај посао првенствено треба укључити и одговарајући стручни профил кадрова из осигурања, уколико се са њим располаже. Повремено и парцијално ангажовање једне или две заједнице осигурања на неким од ових задатака не даје задовољавајуће резултате. То је проблем данашњице а још већи проблем сутрашњице југословенског осигурања које заостаје у односу на инострани развој и праксу у области осигурања (10).

2. Већину постојећих врста осигурања домаћи осигуравачи спроводе по јединственим условима осигурања и јединственим тарифама техничке премије а на основу посебног самоуправног споразума (11). Овакав споразум оправдава се чињеницом да осигурање имовине и лица у суштини чини технолошку целину, па се тиме обезбеђује солидарност и узајамност осигураника на територији СФРЈ и изравнање ризика у простору и времену, што претпоставља сталну међусобну сарадњу заједница осигурања у погледу расподеле дела осигурања изнад дела које саме могу да покрију изравнањем у оквиру своје заједнице и својих средстава.

У свом пословању заједнице имају право да примењују различиту премију у делу премије који служи за превентивне мере, за покривање

(8) Према сазињу такав пропис се припрема и у СР Србији.

(9) Потпуније о правима истраживања, примењеним и фундаменталним, видети: Добросав Оризовић, *Економика осигурања*, ЗОИЛ „Сарајево”, Сарајево, 1985, стр. 527.

(10) Домаће осигурање може да понуди свега око 35 врста осигурања према светских 150. Из чланка *Осигурање — генерација 1974*, „Економска политика”, бр. 1821 од 23. II 1987, стр. 11.

(11) Самоуправни споразум о понашању у обављању послова осигурања и реосигурања, изградњи и примени услова осигурања и тарифа премија — 23. II 1981. год.

Према чл. 12. и 13. тога Споразума, по јединственим условима осигурања и јединственим тарифама техничке премије спроводи се 13 врста имовинских осигурања, две врсте осигурања транспорта и извозних кредита, осигурање живота и обавезно осигурање путника у јавном превозу од незгоде; а по јединственим условима и тарифама техничке премије по зонама ризика 7 врста осигурања имовине и добровољно осигурање незгоде.

трошкова пословања и у делу премије за набавку средстава рада, и да слободну утакмицу остварују у пружању што квалитетнијих услуга осигураницима уз поштовање добрих пословних обичаја и правила морала социјалистичког самоуправног друштва (12).

Придржавање договорених јединствених услова и тарифа у пракси се не остварује доследно, како би се то очекивало према формално постигнутој сагласности, тако неретко поједине заједнице у мањој или већој мери одступају од договореног.

Живот намеће текуће потребе за изменама и допунама постојећих јединствених услова и тарифа, када је заинтересована заједница осигурања дужна да покрене иницијативу преко Удружења (13). Одговарајућа комисија је главни носилац овог посла, она разматра, расправља и даје своје мишљење поводом предложене измене, па се може приметити да је овај поступак доста спор и недовољно ефикасан. Поступак је објективно спор, а неједнака мотивисаност, заинтересованост у приступу покренутом питању чине да је потребан већи број састанака комисије ради доношења заједничког става. Узрок томе је и недовољна припремљеност материјала а и самих учесника. Све ове околности упућују да би требало покушати да се новим методама постигну интензивнији и успешнији рад. Једна или две заједнице би могле, већ према природи питања и склоности њихових кадрова, да приме на себе проучавање материје о којој се ради, изврше потребне анализе, дођу до одређених закључака, припреме предлог и образложење, с тим што би се у току тога рада, већ према потреби, консултовали и са другим заједницама, па да се тако припремљени материјал изнесе на комисију. То би требало да убрза поступак а уједно би се могло очекивати да посао буде стручно и одговорно обављен.

3. Главна (службена) функција Удружења — ван сваке сумње — јесте функција националног бироа за Југославију у систему међународне зелене и плаве карте осигурања (чл. 43. ЗСО и чл. 15, ст. 1, тач. 6. Самоуправног споразума о оснивању). У том својству Удружење је члан Савета бироа чије је седиште у Лондону у односу на зелену карту, а потписник билатералних споразума у систему плаве карте осигурања.

Од 1959. године од потписивања Лондонског споразума (Интер-биро Споразума) до 1976. југословенски национални биро имао је функцију издавачког (исплатног) и *услужног* бироа (Генерална дирекција ДОЗ-а, Југословенска заједница осигурања, Удружење) (14) а од ступања на снагу Закона о основама система осигурања имовине и лица, тј. од 1976. године функцију издавачког (исплатног) и *обрађивачког* бироа (15).

(12) Чл. 1. и 5. цитираног Самоуправног споразума.

(13) Чл. 16. цитираног Самоуправног споразума.

(14) Са кратким прекидом од 6. IV до 25. VI 1965. када је био на снази чл. 24. Закона о обавезном осигурању имовине и лица, који је прописивао обавезу осигурања од одговорности и за моторна возила иностране регистрације, али је накнадно одложена његова примена да би 17. III 1966. био коначно укинут.

— ДОЗ је имао Генералну дирекцију као централну организацију осигурања а био је под руководством министра финансија ФНРЈ, дакле признала га је влада чиме су била испуњена два услова за постојање националног бироа. Касније, 29. IV 1959. Савезни секретаријат за финансије дао је упутство Народној банци Југославије о извршавању послова око преноса девиза за функционисање националног бироа, тако да је 28. VI исте године Секретаријат за финансије дао сагласност ДОЗ-у да приступи Савету бироа чиме је било омогућено потписивање Лондонског споразума.

(15) Услужни биро не може никако имати функцију обрађивачког, то је крњи биро, који је неравноправан с осталим бироима у саставу зелене карте — зато што у тој земљи нема обавезе осигурања од одговорности возача моторног возила иностране регистрације.

Услови за вршење функције обрађивачког бироа према међународним захтевима јесу: да је то централизована организација; да ју је признала влада; да је омогућен пренос девиза ради извршавања обавеза националног бироа; и да постоји обавеза осигурања од одговорности возача моторних возила иностране регистрације.

Сматра се да је чланом 43. ЗСО Удружење, које заједнице осигурања и заједнице реосигурања могу основати самоуправним споразумом, одређена као организација која обавља и послове предвиђене међународним споразумом о осигурању корисника, односно сопственика моторних возила а из истог члана произлази да се законодавац обавезао да призна основно удружење — тако да су прва два од напред наведених услова испуњени. Испуњен је и следећи услов и то од ступања на снагу ЗСО, јер је чланом 52. прописана обавеза осигурања од одговорности за лица која моторним возилом иностране регистрације долазе на територију СФРЈ. Својевремено је још регулисан пренос девиза ради извршавања обавеза националног бироа.

Према томе, из одредбе чл. 43. ЗСО изводи се да је удружење признато од стране владе — а да удружење није добровољно основано, морало би се легализовати и влада признати неко тело коме би се дала функција националног обрађивачког бироа у систему зелене карте. Није ли то довољан разлог да не треба оставити на вољу заједницама осигурања и заједницама реосигурања да могу основати удружење, већ ова значајна међународна функција налаже да удруживање осигуравајућих организација треба да буде обавезно, па ће самим тим бити без двоумљења јасно да је удружење на таквој основи признала влада.

Активну улогу у раду Удружења у његовој функцији националног бироа имају и заједнице осигурања сходно Закључку о регулисању штета по основу одговорности сопственика моторних возила иностране регистрације из саобраћајних незгода на територији Југославије, који је донела Скупштина Удружења 1. VII 1976. г. позивом на чл. 3, Интер-биро споразума и чл. 1. Уговора о плавој карти. Заједнице осигурања су овлашћене да у име удружења обрађују и исплаћују штете и то тако што је у првом реду надлежна заједница која са осигуравачем штетника има кореспондентни уговор, иначе заједница осигурања чије је седиште у републици или аутономној покрајини на чијем се подручју догодила саобраћајна незгода (16).

4. На основу статистичких података које прикупља и обрађује, Удружење издаје две публикације само за потребе заједница осигурања и заједница реосигурања.

Прва публикација *Подаци о пословању заједница осигурања и заједница реосигурања* обрађује и систематизује податке о пословању и пословним резултатима свих заједница осигурања и заједница реосигурања. Она пружа основне податке и обезбеђује јединствено сагледавање развоја и општег стања осигурања у земљи по заједницама и у југословенским размерама, мада се осећа потреба увођења и одређених детаљнијих података (17). Друга публикација *Статистички годишњак осигурања*

(16) Ближе о изложеним питањима у књизи др Маријана Ђурковића, *Међународна карта осигурања моторних возила*, „Срoатia", Заједница осигурања имовине и особа, Загреб, 1986, стр. 59—104.

(17) Д. Огризовић, *Економика осигурања*, ЗОИЛ „Сарајево", Сарајево, 1985, стр. 634.

Југославије садржи приказ сводних стања на нивоу СФРЈ по групама, врстама и видовима, али се ови подаци не приказују по заједницама осигурања.

Прикупљање статистичких података не функционише најпримерније, а њихова обрада временски доста заостаје, што чини недовољно ажурним коришћење података.

VI. ОСТАЛИ ОБЛИЦИ УДРУЖИВАЊА ОСИГУРАВАЈУЋИХ ОРГАНИЗАЦИЈА

Ради спровођења осигурања нуклеарних ризика поводом почетка рада нуклеарне електране у Кршком, у нашој земљи је образована Пословна заједница за осигурање нуклеарних постројења. Њено седиште је у Загребу и она има улогу југословенског нуклеарног пула. Њеном оснивању претходио је закључак на нивоу Удружења осигуравајућих организација Југославије о потреби удруживања југословенских осигуравача ради обезбеђења средстава за осигурање нуклеарних ризика.

У Пословну заједницу су се удружиле све заједнице осигурања и заједнице реосигурања а према Самоуправном споразуму на основу члана 388. Закона о удруженом раду. Међутим, тај правни основ је споран, јер поменути члан уопште не предвиђа удруживање заједница осигурања и заједница реосигурања у пословну заједницу (18). Удруживање заједница осигурања и заједница реосигурања у пословну заједницу за осигурање нуклеарних ризика је ван система ЗУР-а. Као погодан основ је том приликом послужио још и чл. 2, Закона о осигурању имовине и особа у СР Хрватској, дакле републичког закона, у коме је дата могућност да две или више заједница осигурања могу основати пословну заједницу (19).

И поред тога, мора се узети да није рашчишћен правни основ удруживања у Пословну заједницу, нарочито с обзиром да Закон о основама система осигурања имовине и лица не познаје овакав облик удруживања. Како је удруживање заједница осигурања (и заједница реосигурања) питање од општег југословенског значаја, то би према чл. 281. Устава СФРЈ правни основ за удруживање у пословну заједницу могао да буде само у Савезном закону о основама система осигурања имовине и лица, а никако не би могло да се предвиђа републичким прописом. Несумњиво је оправдано постојање Пословне заједнице за осигурање нуклеарних постројења, па у том смислу треба извршити измене у Савезном закону и у њему предвидети такав облик удруживања (20).

(18) Чл. 388. ЗУР из 1976. одређује да се у пословну заједницу, поред организација удруженог рада, укључујући и основне организације удруженог рада, могу удруживати и земљорадничке задруге, други облици удруживања земљорадника, као и друге задруге.
Др Драган Мркишић, *Правни положај осигуравајућих организација*, НИШРО „Дневник“, Н. Сад, 1986, стр. 135.

(19) Тај члан гласи: „Двије или више заједница осигурања и заједница ризика у њихову саставу могу самоуправним споразумом основати пословну заједницу ради обављања послова од заједничког интереса, унапређења рада и пословања те рјешавања других питања с погледом на осигурање, реосигурање, суосигурање и превентиве.

Пословна заједница правна је особа с правима, обавезама и одговорностима што их има на темељу Устава, закона и самоуправног споразума о њезину основању” („Народне новине”, бр. 53/77).

(20) Мр Јасна Пак, *Осигурање нуклеарних ризика*, маг. теза, дактилоскопија, Београд, 1982. стр. 106—110. Поред осталог, наводи да Савезни закон укључује на заједничко предузимање ризика од стране више осигуравача, па да се решење питања осигурања нуклеарних ризика могло наћи на том плану.

Пословна заједница за осигурање нуклеарних постројења има својство правног лица и иступа у име и за рачун удружених чланова (чл. 4. и 8. Самоуправног споразума), па се поставља питање да ли она уопште има онај обим права неопходан да би се могло говорити о правном субјекту, или се ради о преносу овлашћења. Треба запазити још да су се у Пословну заједницу удружиле и заједнице реосигурања, па се на тај начин домаћи реосигуравачи баве пословима осигурања што није у складу са Законом о основама система осигурања имовине и лица.

VII. ЗАКЉУЧАК

Овај приказ указује да у југословенском осигурању постоји недопуштено висок степен дезинтеграције, да су односи у њему често резултат неуједначених прописа и тежњи појединих осигуравајућих организација да што потпуније задовоље „своје” интересе, мада осигурање, да би остварило своју друштвено-економску функцију, управо супротно тражи највиши домет у узајамности и солидарности. Одсуству ове основне компоненте у доброј мери доприноси и то што је југословенско осигурање у целини запостављено, оно се налази на маргини друштвених збивања, што још више слаби његов углед и афирмацију. Све то опредељује и стварну улогу и ефикасност у раду Удружења осигуравајућих организација Југославије а не остаје без последица ни на међународни положај и углед нашег осигурања.

О запостављености југословенског осигурања може да се цени већ по томе што је асоцијација осигуравајућих организација, која иначе постоји низ година а која је у овој делатности и те како важна и неопходна, сасвим занемарена у новом Закону о удруживању у Привредну комору Југославије. Поменути закон предвиђа непосредно удруживање (само) заједница осигурања имовине и лица, без икакве међусобне повезаности и на томе се зауставља. О постојећем Удружењу, које је претходни закон признавао или о каквом другом удруживању овога пута ни речи. Улога осигурања са становишта економско-привредног развика земље не долази довољно до изражаја, а овај пример показује да и законодавна решења не узимају у обзир специфичности осигурања, чак изражавају непознавање постојеће ситуације у овој области. Нису депласиране идеје да би осигурање као посебна и специфична делатност од општег друштвеног интереса требало да представља систем југословенског осигурања, бар, у неку руку, попут великих привредних система као ЗЈЖ, ЗПТТ и ЗЈЕ.

Отуда су сазрели услови за неким нужним променама које би већ саме по себи значиле остварење предуслова да југословенско осигурање као такво одговори својој функцији на најбољи и најефикаснији начин а у циљу задовољења једне и те како значајне и неизбежне потребе нашег друштва. Неопходно је унапредити југословенско осигурање на солидним основама уз остварење својеврсне интеграције осигуравајућих организација уважавајући њихов привредно-правни субјективитет а уз обезбеђење веће заинтересованости шире друштвене заједнице за рад и пословање осигуравајућих организација.

Ограничавајући се само на промене које би се тицале статуса Удружења осигуравајућих организација Југославије, који је овде истакнут као актуелан проблем, предлаже се:

1) Уместо факултативног удруживања осигуравајућих организација, како је данас, увести *обавезно удруживање*, тако што би се у чл. 43, ст. 1. Закона о основама система осигурања имовине и лица („Сл. лист СФРЈ”, 24/76) прописало: „Заједнице осигурања и заједнице реосигурања самоуправним споразумом оснивају Удружење осигуравајућих организација Југославије ...”

Није у питању само формална промена већ суштинска. Удруживање у нашем јединственом привредном систему не би требало да буде ствар самих осигуравајућих организација. Удружење на обавезној основи имало би већи углед и могућност за чвршћу и редовну активну сарадњу са надлежним органима управе и свим другим спољним чиниоцима, укључивало би се у привредне токове а уједно би са већим ауторитетом иступило. Прописивање обавезног удруживања је најмање што се логички и оправдано намеће. Удруживање осигуравајућих организација треба да буде обавезно као што је то за банке и друге финансијске организације (није ли и у осигурању реч о финансијској организацији) учињено у Закону о банкама („Сл. лист СФРЈ”, 70/85 чл. 161—164). То би утићивисало бољем обављању функција Удружења, опредељењу предмета рада и сагледавању успешнијих метода и начина рада у циљу ефикаснијег развијања делатности осигурања. Уједно би тиме био учвршћен положај Удружења и као националног бироа у систему зелене и плаве карте осигурања, који би при факултативном удруживању, као што је до сада случај, с обзиром на међународне норме чак могао бити доведен у питање.

Обавезним удруживањем осигуравајућих организација решава се и њихово удруживање у Привредну комору Југославије — према предлогу датом у тачки 2).

2) Закон о удруживању у Привредну комору Југославије („Сл. лист СФРЈ”, 23/86) допунити тако — у чл. 1, ст. 4 — да буде предвиђено да се Удружење осигуравајућих организација Југославије образовало на обавезној основи непосредно удружује у ПКЈ.

3) Закон о основама система осигурања имовине и лица допунити (новим чл. 43а) којим предвидети могућност да две или више заједница осигурања или заједница реосигурања могу самоуправним споразумом основати пословну заједницу ради обављања послова од заједничког интереса, унапређења рада и пословања и решавања других питања са подручја осигурања, саосигурања, реосигурања и превентиве. Пракса би свакако потврдила оправданост овако дате могућности, а то би уједно био и правни основ у Савезном закону за постојање садашње Пословне заједнице за осигурање нуклеарних постројења.

Dr. Vojislav Sokal

Retired Senior Councilor of „Dunav” Insurance Community

ASSOCIATION OF INSURANCE ORGANISATION AND LEGAL STATUS OF THEIR ASSOCIATIONS

Summary

The Insurance Organisations' Association of Yugoslavia has been established in 1968 on an optional basis, first of all in order to perform affairs of joint interest, to promote work and business activity and to represent Yugoslav insurance abroad, namely in international organisations in the field. The highest body of management is the Assembly of the Association of delegates of the members who send three delegates each, one of whom is the director general, so that the Executive Board is staffed by directors of all insurance organisations. The Association had the status of a general association and it was a member of the Economic Chamber of Yugoslavia. However, with the new Law on Associating into the Economic Chamber of Yugoslavia, which entered into force on May 5, 1986, the formation of associations has been set on an entirely different basis within the framework of the Economic Chamber of Yugoslavia. In such a way the Insurance Organisations' Association of Yugoslavia has been neglected and remained outside the establishment of the above kind, namely it was not incorporated into the Economic Chamber of Yugoslavia and had lost the status of a general association.

The insurance business according to the federal regulations, although designed according to a unified conception, departs in practice to quite a degree of such unification. Insurance organisations are, namely, divided into separate entities in terms of territory, depending on the republics and provinces, although, in essence, the business of insurance is based on the idea of associating, mutuality and solidarity and in spite of the requirement of adjustment of risks (in terms of time) and in as larger space as possible. Yugoslav insurance business is on the margins of social events, but socio-economic importance of insurance, due to its specificities, requires a treatment which would be analogous to some great systems in the sphere of economy. In such a way, the existing legislative solutions for that economic activity which is significant for the society in general are not adequate.

There are shortcomings and open issues in the self-management way of associating. That associating realizes only a certain degree of integration, so that its role is not as significant as it should be. This is reflected on the functions of the Associations, so that it does not meet its duties regarding efficient business and development of insurance. One of the Association's functions relates to its being a national bureau for Yugoslavia within the system of green and blue insurance certificates — which is of international character, so that there is a request that the Association be recognized by the SFRY Government. That circumstance solely is sufficient for existing of the duty of compulsory associating of insurance organisations — which is not the case at present.

It is generally concluded that the conditions are ripe to introduce necessary changes in the system. While limiting oneself only to the present-day issue of the status of the Association, it has been proposed that associating be of a compulsory nature of the insurance organisations, which would require some changes in article 43, paragraph 1 of the federal law in the matter. This would contribute in any case to better functioning of the Association and would strengthen its position as the national bureau in international relations. Such a solution has already been accepted for the banks and other financial organisations in the Law on Banks, which was enacted in 1985.

In addition, an association which was established on a compulsory basis is automatically associated into the Economic Chamber of Yugoslavia, which is otherwise regulated by article 1, paragraph 4 of the corresponding law, where now there is no adequate provision regarding the insurance organisations of Yugoslavia.

*Dr Vojislav Sokal,
l'ancien conseiller indépendant de la ZOIL „Dunav”*

ASSOCIATION DES ORGANISATION D'ASSURANCE ET LE STATUT JURIDIQUE DE LEUR ASSOCIATION

Résumé

L'association des organisations d'assurance de Yougoslavie existe depuis 1968. Elle a été établie sur une base facultative afin d'exercer, d'abord, les tâches d'intérêt commun et de promouvoir le travail et les affaires ainsi que la représentation de l'assurance yougoslave au sein des organisations internationales. L'organe de gestion suprême est l'Assemblée de l'association, composée de délégations des membres de l'association, chacune ayant trois délégués dont l'un d'eux est le directeur général de sorte que le Comité exécutif regroupe les directeurs généraux des organisations d'assurance. L'association avait le statut d'une association générale et s'affiliait à la Chambre économique de Yougoslavie. Cependant, selon la nouvelle Loi sur l'association à la Chambre économique de Yougoslavie, entrée en vigueur le 3 mai 1986, la constitution des associations au sein de la Chambre économique de Yougoslavie repose sur une autre base de manière que l'Association des organisations d'assurance de Yougoslavie a été négligée. Ainsi, elle est restée à part sans être incorporée dans la Chambre économique de Yougoslavie, tout en perdant le statut d'une association générale.

D'après les règles fédérales, l'assurance est fondée sur une conception unique. Pourtant, cela n'est pas souvent le cas dans la pratique de sorte qu'on aperçoit le fractionnement et le morcellement des organisations d'assurance dans les républiques et les régions autonomes bien que, en principe, l'assurance repose sur l'idée d'association, de mutualité et de solidarité, et elle demande l'égalisation du risque (dans le temps) et sur le territoire le plus vaste possible. L'assurance yougoslave se trouve sur la marge des événements sociaux, l'importance socioéconomique de l'assurance et sa portée pour la vie économique, par rapport à sa spécificité, exigent un traitement analogue à celui de certains grands systèmes de manière que les solutions existantes ne règlent pas cette activité d'intérêt social général de façon adéquate.

Dans l'organisation de l'association autogestinnnaire il y a des réfauts et des questions ouvertes. Celle-ci ne permet que la réalisation de l'intégration jusqu' à un certain degré de sorte que son rôle ne se manifeste pas à un grand degré. Cela se reflète aussi sur les fonctions de l'association, qui, en comparaison avec ce qu'on obtient et comment l'on obtient, est dans une grande mesure au-dessous des besoins réels du progrès et du développement de l'assurance. Il faut souligner la fonction de l'association en tant que bureau national pour la Yougoslavie dans le système de carte verte et bleue d'assurance internationale, laquelle est de caractère international et impose à ce que l'association soit reconnue de la part du gouvernement de la RSFY. Cette circonstance-ci déjà exige que le regroupement des organisations d'assurance soit obligatoire, ce qui n' est pas le cas aujourd'hui.

La conclusion est que les conditions pour l'introduction de certains changements nécessaires sont devenues mûres et ainsi, en ce limitant au problème actuel du statut de l'association, on propose: l'association obligatoire des organisations d'assurance en raison de laquelle il faudrait changer en quelque sorte l'article 43, alinéa 1 de la loi fédérale. Cela contribuerait au meilleur exercice des fonctions de l'association de toute façon et consoliderait son statut en tant que bureau national dans les relations internationales. Une telle solution concernant les banques et les autres organisations financières est prévue par la Loi sur les banques de 1985.

En plus, une association instaurée sur une base obligatoire fait partie de manière directe de la Chambre économique de Yougoslavie. Cela est réglé dans l'article 1, al. 4 de la loi correspondante où l'association des organisations d'assurance de Yougoslavie est effectivement omise et cela, donc, doit être mis en accord.